

PETR BĚLOHOUBEK

Dne 23. března roku 2020 uplynulo právě 90 let ode dne, kdy zemřel římskokatolický kněz, středoškolský profesor, nadšený amatérský historik a iniciátor stavby Památníku Mohyla míru, Alois Slovák, 1. srpna 2019 pak tomu bylo právě 160 let od jeho narození. Významnější připomenutí této osobnosti však neproběhla. V loňském i letošním roce mohla výročí narození i úmrtí Aloise Slováka překrýt stejně či podobně významná výročí spojená s jiným boskovickým rodákem, teologem zaměřujícím se na východní spiritualitu a účastníkem II. vatikánského koncilu, Tomášem, kardinálem Špidlíkem.²

Zdá se, jakoby toho dva výrazní boskovičtí rodáci, Alois Slovák a Tomáš Špidlík, měli společného daleko více než koncovými číslovkami shodně ohraničené životní dráhy. Vedle rodného města a kněžské služby byl společným jmenovatelem u obou osobností apel na vzájemné koexistování různých křesťanských církví nebo jejich vyhlášený životní optimismus. Svůj život pak zásadní měrou zasvětili výuce, a to středoškolských studentů v případě Slováka, bohoslovců u Tomáše, kardinála Špidlíka.

Tento text však nemá být srovnáním osudů dvou teologů. Ve světle poněkud zapomenutých výročí staršího z popisované dvojice boskovických rodáků si následující řádky kladou za cíl připomenout Aloise Slováka jinak, než jak je běžně připomínán.

Stručný životopis P. Aloise Slováka

Alois Slovák se narodil 1. srpna 1859 jako nejstarší z šesti synů boskovického kožišníka Eduarda Slováka a jeho ženy Marie. Ve svých jedenácti letech odešel studovat na Slovanské gymnázium do Brna. Během formativních let Slovákových gymnaziálních studií na něj působily takové osobnosti, jako byl jazykovědec a etnograf František Bartoš (1837–1906), historik a první redaktor Časopisu Matice moravské, Václav Royt (1827–1907) nebo filolog, Slovákův třídní profesor a jedna z výrazných postav sporu o Rukopisy královédvorský a zelenohorský, Antonín Vašek (1829–1880). Přilnutí k rodnému jazyku, národní uvědomění, zájem o české dějiny, toto vše v něm mělo být zakořeněno již během jeho středoškolských studií.³

Po ukončení střední školy roku 1878 pokračoval Alois Slovák ve studiu teologie na brněnském bohosloveckém ústavu. Po svém vysvěcení (1882) krátce

působil jako kaplan při farním kostele v Ivančicích, aby se již roku 1883 přesunul do města svých studií, do Brna. S městem Brnem spojil následujících 47 let svého života. Od roku 1888 až do odchodu do penze v roce 1923 byl učitelem náboženství na tehdy jediné české státní reálce. Na své studenty nepůsobil pouze během vyučování, ale také prostřednictvím svých nedělních promluv v kostele Nanebevzetí Panny Marie. Jeho originální a neotřelé exhorty přiváděly do areálu zrušeného jezuitského kláštera vedle studentů i česky hovořící inteligenci, stejně jako další, různě sociálně stratifikované obyvatele moravské metropole.⁴

Ve svých českých kázáních v přeplněném jezuitském chrámu cílil na studenty a na jejich rodiče, stejně jako na široké masy, které charismatický kněz z kazateln oslovoval po více než čtyři desetiletí. Apeloval na dodržování základních morálních hodnot, snášenlivost mezi lidmi i národy (byl přítelem Ruska a balkánských národů), hojně citoval z prací čelných osobností české minulosti. Zaujmout mohou citace z prací Jana Husa⁵ nebo J. A. Komenského. Kladl důraz na národní sebevědomí, přivítal vznik Československa, nadšeně podporoval prvního československého prezidenta.

Slovákovo jméno však není do dnešních dnů tolik spojováno s jezuitským kostelem Nanebevzetí Panny Marie nebo s I. českou reálkou, ale daleko

Mohyla míru, kolorovaná pohlednice. (Památník Mohyla míru)

1 Text byl publikován v Bulletinu ČSNS. BĚLOHOUBEK, Petr. Nový poznatek k osobnosti Aloise Slováka? Bulletin ČSNS. Brno: Československá napoleonská společnost, 2020, roč. 14, č. 84, s. 18–28.

2 17. srpna 2019 byl Tomáši Špidlíkovi v blízkosti jeho rodného domu odhalen památník, kamenné srdce, které pokrývá mozaika s motivy křídel. Muzeum regionu Boskovicka navíc připravilo v souvislosti se 100. výročím narození Tomáše Špidlíka výstavu pojmenovanou Kardinál Tomáš Špidlík (1919–2010).

3 ŠPATNÝ, Jan. *Brněnský tribun. Život a dílo profesora P. Aloise Slováka rodáka z Boskovic*. Boskovice: Městské kulturní středisko – Vlastivědný kroužek v Boskovicích, 1995, s. 6.

4 SÁNKÁ, Hugo. *P. Alois Slovák: buditel českého Brna – tvůrce Mohyly míru*. Brno: Moravský legionář, 1932, s. 9–10.

5 Jan Špatný uvádí, že základní osnovu Slovákových kázání je možné vyjádřit slovy jeho promluvy z 23. srpna 1923: „Jen jediné náboženství je pravé a to náboženství lásky. Náš Mistr Jan Hus napsal: Kdo nenajde Boha v sobě, marně by ho hledal mimo sebe.“ ŠPATNÝ, pozn. 2, s. 13.

více s památníkem zasvěceným (nejen) obětím bitvy u Slavkova, symbolem míru a mementem válek, Mohylou míru.

Zájem o české dějiny, který ve Slovákovi pěstovali jeho gymnaziální profesori, ho neopustil po zbytek jeho života. Z jeho rozsáhlého a dobře zachovaného cestovního deníku, vedeného od roku 1887 do roku 1930,⁶ Slovákova záliba v regionální historii jasně vyplývá. Jeho časté vycházky do okolí Brna ho dovedly do míst bezprostředně spojených se slavkovskou bitvou. Uvědomil si, že téměř neexistuje upomínka obětí této bitvy,⁷ a proto roku 1899 inicioval vznik komitétu, který si vytkl za cíl nejen důstojně uložit ostatky padlých, nacházející se ve 22 hromadných hrobech na někdejší slavkovském bojišti. Cesta k vybudování důstojného památníku byla dlouhá a náročná – od vzniku sokolnického komitétu v roce 1899 do předání památníku, symbolicky nazvaného Mohyla míru, veřejnosti uběhlo 24 let. Během této doby Alois Slovák nejprve objížděl evropské válečné památníky, obrátil se na vlády zemí, které se slavkovské bitvy účastnily, byl iniciátorem vypsání veřejné soutěže, dopisoval si s architekty a staviteli. Nezměrné úsilí, které zhmotnění své myšlenky věnoval, vysvítá z jeho rozsáhlé pozůstalosti.⁸ Slovák se také dokonale seznámil s celým slavkovským bojištěm, podnikl důkladný archivní průzkum, pročetl relevantní literaturu a na základě svých poznatků napsal publikaci nazvanou *Bitva u Slavkova*. Tato popularizační práce, vydaná roku 1897, vzbudila velký ohlas. Skromný náklad 2000 kusů nestačil zájmu čtenářů, proto byla následujícího roku vydána znovu ve zrevidované podobě. Rozšířený a upravený text vyšel ještě roku 1898 v německém, o 10 let později pak ve francouzském jazyce.⁹

O poznání propracovanější Slovákova monografií, ve které mimo jiné vylíčil zdoluhavý proces vedoucí k vybudování Památníku Mohyla míru,¹⁰ je jeho práce *Na bojišti slavkovském*.

H. Šaňka. P. Alois Slovák buditel českého Brna tvůrce Mohyly míru, 1932.

6 Muzeum Brněnska – Památník Mohyla míru, Sbírka Památníku Mohyla míru, Rukopisný deník P. A. Slováka, inv. č. MM 30.

7 Ještě roku 1897, kdy vyšla Slovákova monografie nazvaná *Bitva u Slavkova*, hovoří o tom, že památku slavkovských padlých připomínají pouze dva kříže, jeden u obce Žarošice, druhý ve Zbýšově. K tomu: SLOVÁK, Alois. *Bitva u Slavkova*. Brno: vlastním nákladem, 1897, s. 4.

8 Moravský zemský archiv v Brně, fond G64: Pozůstalost A. Slováka.

9 K tomu např. ŠPATNÝ, pozn. 2, s. 18.

10 SLOVÁK, Alois. *Na bojišti slavkovském*. Brno: Zemský cizinecký svaz v Brně, 1922, s. 72–83.

Práce vyšla několik měsíců před tím, než byl jeho zhmotněný sen konečně předán veřejnosti.

Jak se shodují jeho pozdější životopisci, Alois Slovák byl slabší tělesné konstituce, vyčerpávající práce středoškolského učitele a římskokatolického duchovního, spolu s jeho neutuchající prací na vzniku mírového památníku určeného obětím (nejen) slavkovské bitvy zhoršovaly jeho zdravotní stav. Na konci druhého desetiletí 20. století se u něj objevila srdeční vada. Omezil intenzivní vycházky do okolí na návštěvy přátel v obcích spjatých se slavkovským bojištěm, na naléhání přátel podstoupil léčebné kúry v lázních Teplice u Hranic na Moravě.¹¹ Zemřel 23. března roku 1930 ve věku 70 let.

Alois Slovák pohledem předmětů ze Sbírky Památníku Mohyla míru a očima svých žáků a životopisců

Nevelká sbírka Památníku Mohyla míru uchovává řadu sbírkových předmětů bezprostředně se vztahujících ke klíčové osobnosti vybudování prvního pacifistického památníku sui generis v Evropě.

Vedle Slovákových publikací *Na bojišti slavkovském*,¹² resp. jejího francouzského překladu z roku 1923, *Sur le champ de bataille de Slavkov (Austerlitz)*,¹³ jde o práce jeho životopisců, konkrétně o publikaci Huga Šaňky *P. Alois Slovák: buditel českého Brna – tvůrce Mohyly míru*,¹⁴ vydanou roku 1932, a o biografii Aloise Slováka z pera Jana Špatného pojmenovanou *Brněnský tribun*.¹⁵

Nedocenitelným je potom originál Slovákova cestovního deníku.¹⁶ V muzejním pavilonu Památníku Mohyla míru je instalována Slovákova bronzová posmrtná maska,¹⁷ stejně tak se zde návštěvníci mohou seznámit s plakátem¹⁸ – pozvánkou na veřejnou schůzi na staveništi Mohyly míru, na které dne 21. srpna 1910 hovořil P. Alois Slovák o významu slavkovské bitvy i o činnosti sokolnického komitétu. Řadu sbírkových předmětů potom uzavírá několik pohlednic¹⁹ a skleněný negativ,²⁰ na kterých se vždy objevuje busta Aloise Slováka s pohledem na Památník Mohyla míru.

Výše zmíněná bronzová busta P. Aloise Slováka²¹ je dílem akademického sochaře Josefa Axmanna. Busta byla vytvořena roku 1935 a byla instalována při jihozápadní straně Památníku. V době nacistické okupace byla poškozena, a proto se tehdejší správce Václav Štěpán rozhodl ji ukrýt. V současné

11 K tomu, např. ŠAŇKA, pozn. 3, s. 50. Slovákův lázeňský pobyt je dobře rekonstruovatelný na základě poznámek z jeho cestovního deníku, viz. Sbírka Památníku Mohyla míru, pozn. 5, Rukopisný deník P. A. Slováka, pozn. 5, s. 251.

12 Sbírka Památníku Mohyla míru, pozn. 5, brožura *Na bojišti slavkovském*, inv. č. MM 278.

13 Ibid., *Sur le champ de bataille de Slavkov (Austerlitz)*, inv. č. MM 279.

14 Ibid., inv. č. MM 570.

15 Ibid., inv. č. MM 139.

16 Ibid., inv. č. MM 30.

17 Ibid., inv. č. MM 2.

18 Ibid., inv. č. MM 86.

19 Ibid., inv. č. MM 613/17, MM 613/23.

20 Ibid., inv. č. MM 575/5.

21 Ibid., inv. č. MM 3.

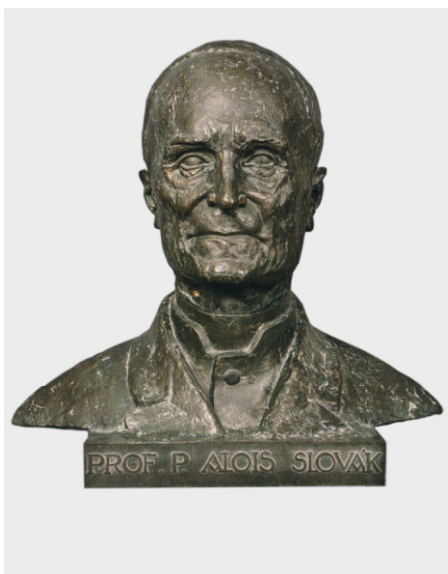
době se nachází v muzejním pavilonu Památníku Mohyla míru.²²

Těchto několik jasných upomínek na osobnost ideového otce Památníku Mohyla míru ho vykresluje (zejména s přihlédnutím ke Slovákovým biografiím z pera Hugo Sáňky a Jana Špatného) jako nadšeného iniciátora pacifistického památníku. Při promýšlení jeho osobnosti vyvstává otázka, jakým profesor Slovák ve skutečnosti byl. Literatura podtrhuje Slovákův klíčový přínos pro stavbu Památníku Mohyla míru,²³ hovoří o něm jako o vlastenec-kém knězi.²⁴

Slovákovi pozdější životopisci si více všímali Slováka po lidské stránce. Jan Špatný o něm hovoří jako o přísném, ale oblíbeném středoškolském učiteli, jehož vyučovací hodiny se většinou nesly v příjemné atmosféře.²⁵ Byl známý svým anglickým humorem a nevyhýbal se příležitosti oživit hodinu vtipem. Vyžadoval pečlivé plnění školních povinností, současně však, jak uzavírá Jan Špatný: „Nelpěl demagogicky na přesném memorování textu...“²⁶

Jeden ze Slovákových žáků v pohřební řeči nad jeho rakví řekl: „Jeho hebkým rukám modeléra duší svěřena byla mladá srdce a vnímavé duše českých studentů. Do svého učitelského povolání přinesl si srdce, naplněné láskou a ušlechtilostí.“²⁷ Další z řady Slovákových studentů, pozdější legionář Ferdinand Julínek, na něj vzpomínal takto: „S počátku nebyl nám po chuti pro svou přísnost, ale záhy jsme poznali jeho dobré srdce... Brzo poznali jsme v něm kněze ušlechtilého, českého kněze, vlastence, který nás cele uchvacoval, kdykoliv vyprávěl o českých dějinách.“²⁸

Ředitel I. české státní reálky a bývalý kolega Aloise Slováka, František Nerad, ve své vzpomínce navíc uvádí: „Provinilé hleděl napravovati domlouvou, přátelsky, otevřeně, což bylo působivější než tresty. Nabádal k uhlazenému

J. Axmann, Busta pátera Aloise Slováka, 1935. (Památník Mohyla míru)

Tablo Ramšláků.
(Památník Mohyla míru)

a slušnému chování, k správné a vybroušené řeči, k čistotě nejen v oděvu, ale i těla a duše.“²⁹

Nový poznatek o P. Aloisi Slovákovi?

Blíže informace o Slovákově osobnosti však není možné zjistit, a to ani z jeho dobře dochované pozůstalosti. Mohlo by se tedy zdát, že veškeré známé poznatky o Aloisi Slovákovi již byly vytěženy. O to více překvapil předmět, který byl v tomto roce darován do sbírky Památníku Mohyla míru. Konkrétně jde o černobílé tablo o rozměrech 29,3 x 22,4 cm, na kterém jsou v levém horním a pravém dolním rohu zachyceny kresby Benátek. Hlavní část tabla pak zachycuje 12 mužských fotografií ve třech řadách. Ve středu druhé řady těchto fotografií je umístěna, ve srovnání s ostatními, větší fotografie Aloise Slováka. Dominantní část tabla pak tvoří text: „Na blahou upomínku z cest r. 1904 (20. 8.) svému milému VŮDCI z vděčnosti věnují RAMŠLÁCI.“ Tablo vytvořil C. k. dvorní ateliér Rafael, Brno.³⁰

Předmět, který se do sbírky Památníku Mohyla míru dostal spolu s několika dalšími, zaujme především použitím nezvyklého slova „Ramšláci“. Může dešifrování tohoto výrazu přinést nový pohled na osobnost ideového otce Památníku Mohyla míru?

Kořenem zkoumaného výrazu je slovo *ramšl*. Při nahlédnutí do slovníků cizích slov je toto slovo jednoduše vysvětlováno jako „hra v karty“.³¹ Český výraz *ramšl* potom vychází z francouzského slova *rammes* nebo *remes*, popř. z německého

22 K tomu např. OBROUČKOVÁ, Gabriela. Busta pátera Aloise Slováka. In: *Katalog Muzea Brněnska – výběr kurátorů*. Brno: Muzeum Brněnska, 2018, s. 40.

23 K tomu např. UHLÍŘ, Dušan. *Slunce nad Slavkovem*. Praha: Akcent, 2010, s. 429.

24 Naposledy např. KOPECKÝ, František. *Maršál Franchet d'Espèrey a Žuráň (dvě maršálové návštěvy a jejich ohlasy v tisku)*. Brno: Onufrius Jan Kux, 2017, s. 6.

25 ŠPATNÝ, pozn. 2, s. 10.

26 Ibid.

27 KOŽÍŠEK, Alois. Pohřební řeč v Boskovicích. In: *Památník I. čes. reálky*. Brno: vlastním nákladem, 1930, s. 142.

28 Ibid., s. 113; JULÍNEK, Ferdinand. Vzpomínka na prof. Aloise Slováka.

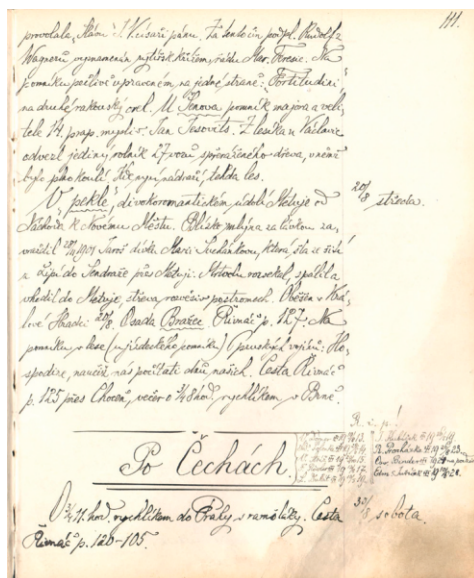
29 NERAD, František. Profesor Alois Slovák: Nástin životopisný. In: *Čtyřicátá devátá roční zpráva první české státní reálky v Brně v Antonínské ulici za školní rok 1929–30*. Brno: vlastním nákladem, 1930, s. 7.

30 Sbírká Památníku Mohyla míru, pozn. 5, Tablo Ramšláků, přír. č. 5/2020.

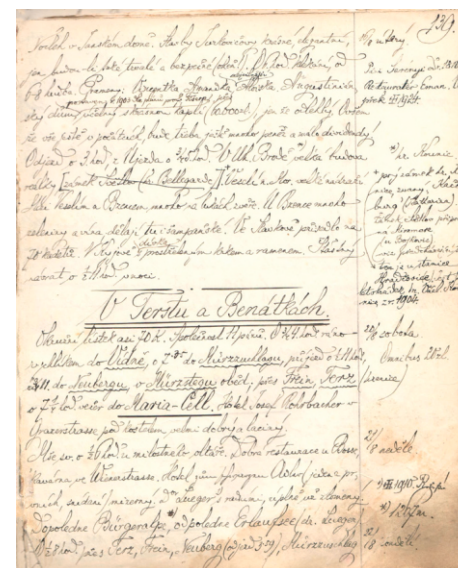
31 SOUKUP, František, ed. *Cizojazyčný slovníček*. Praha: Dělnické nakladatelství, 1947, s. 274.

Rams, Rammes či Ramsch.³² Z etymologického rozboru pak vysvítá, že slovem ramšl se označovala karetní hra. První zmínky o ní se objevují ve Francii okolo roku 1820.³³ Tato triková karetní hra, určená pro 2 až 6 hráčů, nemá jasně daná pravidla a spojuje více známých karetních her včetně Napoelona (Nap), Lanterloo (Loo) nebo skatu. Společným jmenovatelem všech verzí ramšlu jsou jednoduchá pravidla, která se nový hráč může naučit během chvíle. Pro svá snadná pravidla se tato hra stala populární také v českém prostředí,³⁴ brzy si ji oblíbily široké vrstvy, které ji hrály především v prostředí hostinců. Snad právě pro svou oblibu se však, tak jako mnohé jiné, stala trnem v oku úřadů a brzy se objevuje, na základě obecních vyhlášek, resp. zákonů, mezi zakázanými hazardními hrami.³⁵

Je tedy s ohledem k výše uvedenému možné, že výrazem Ramšláci se označoval spolek hráčů karetní hry ramšl? Ve sbírce Památníku Mohyla míru nalézáme v souvislosti s osobou P. Slovákova tento termín pouze jednou, a to ve Slovákově cestovním deníku. K sobotě 30. srpna 1902 si poznamenal: „O ¾ 11. hod. rychlíkem do Prahy s ramšláky.“³⁶ Pro Slovákova je příznačné, že ve svém deníku, až na výjimky,³⁷ nehovoří o společnosti, se kterou cestoval, dominantní část jeho cestovních poznámek tvoří zápisy o historii míst, která na svých cestách navštívil.³⁸ Přesto zaujme, že v tomto případě si detailně poznačil, s kým cestoval,

Rukopisný deník P. A. Slovák, s. 111.
(Památník Mohyla míru)

Rukopisný deník P. A. Slovák, s. 139.
(Památník Mohyla míru)

jeho spolucestující známe jménem, dokonce nás seznámil i s daty jejich úmrtí.³⁹ Při bližším pohledu vysvitne, že se jednalo o brněnské měšťany – obuvníka (V. Dörnera), provozovatele pohostinství (A. Polenka, R. Procházka, Osv. Binder), klempíře (V. Kříž), dílovedoucího (F. Rössler), krejčí (L. Dukát, J. Kubíček) a mistra pekaře (Edm. Juříček).⁴⁰

Přestože není možné potvrdit ani vyvrátit tezi, že výraz „Ramšláci“ byl použit pro karetní spolek, přece jen je možné nahlédnout na výše popisované tablo optikou Slovákova cestovního deníku. Alois Slovák podnikal během letních měsíců delší cesty. Vedle pobytů na různých místech na Moravě a v Čechách zaujmou časté zahraniční cesty. Několikrát navštívil Itálii, Německo, Švýcarsko, naposledy pak delší zahraniční cestu podnikl ve

druhé polovině července 1908, kdy cestoval na Balkán.⁴¹

Slovák neopomenul důsledně popsat také cestu, kterou podnikl v srpnu roku 1904.⁴² Tento popis poskytuje klíč k alespoň částečné interpretaci popisovaného přírůstku do sbírky Památníku Mohyla míru. Na straně 139 svého deníku začíná s líčením cesty, která zahrnovala návštěvu Vídně, Mariazellu, Štýrského Hradce, Lublaně, Terstu nebo Benátek. Na začátku zápisů nazvaných *V Terstu a Benátkách* píše: „Společnost 11 pánů. O ¾ 4. hod. ráno rychlíkem do Vídně“⁴³ a dále, v poznámce na okraji, připsuje i datum: sobota 20. srpna (1904). Co se obsahu jeho zápisů z této zahraniční cesty, která probíhala od 20. srpna do 1. září⁴⁴ 1904, týká, nijak nevybočuje z jeho dalších zápisů. Popisuje pamětihodnosti navštívených míst, píše o kvalitě ubytování a stravy. U zápisu z Benátek si navíc zapsal: „Itálie země krásná, ale lid není této země hoden.“⁴⁵

32 DICK, Brisbane. *The Modern Pocket Hoyle: Containing All the Games of Skill and Chance as played in this country at the present time*. New York: Dick & Fitzgerald, 1868, s. 196–197.

33 BOSSUET, Jacques-Bénigne. *Oeuvres complètes de Bossuet. Reproduction de l'édition de 1816–1820 de A. Lebel, revue et corrigée*. Tome XXII. Paris 1846, s. 60.

34 Příkladů z krásné literatury, kde byl termín ramšl použit, je celá řada. Například Jan Neruda ve svých Povídkách malostranských píše: „...omezím se zcela na svůj byt, do hostince nevkráčím, ani navečer ne, je to hříšné, co jsem prohrál peněz v každodenním hloupém ramšlu.“ NERUDA, Jan. *Povídky malostranské*. Praha: Nákladem Knihkupectví dra Grégra a Ferd. Dattla, 1878, s. 195.

35 K tomu, např. HLAVATÝ, Jan. *Obecní zákony s krátkým vysvětlením*. Praha: I. L. Kober, 1865, s. 63.

36 Sbírka Památníku Mohyla míru, pozn. 5, Rukopisný deník P. A. Slovák, pozn. 5, s. 111.

37 Výjimku tvoří jeho poznámka z cesty do Bavorska a severní Itálie v roce 1897, na níž ho doprovázel „P. Kelbl a P. Alfons.“ Ibid., s. 41.

38 Místy připojil krátkou poznámku o kvalitě ubytování nebo stravy. Zcela ojedinělou je pak jeho poznámka, pocit, z návštěvy Německa v srpnu 1902: „Nikomu nedoporučovat, aby jel do Německa jako katol. kněz.“ Ibid., s. 101.

39 Slovák píše, že s ním cestoval: V. Dörner (zemřel 19. 8. 1913), A. Polenka (zemřel 28. 6. 1914), V. Kříž (zemřel 29. 10. 1915), F. Rössler (zemřel 12. 8. 1917), L. Dukát (zemřel 13. 5. 1919), J. Kubíček (zemřel 26. 5. 1919), R. Procházka (zemřel 26. 8. 1923), Osv. Binder (zemřel na podzim r. 1924) a Edm. Juříček (zemřel 10. 6. 1928). Ibid., s. 111.

40 K tomu, např. Adressbuch von Brünn. Brünn: Vinkler, 1907, s. 739, 311, 724, 327, 168, 213, 316, 139, 227.

41 Možnou příčinou toho, že se Slovák po roce 1908 již nevydával na delší zahraniční cesty, mohl být jeho zhoršující se zdravotní stav.

42 Na table je přímo uvedeno datum 20. 8. 1904.

43 Sbírka Památníku Mohyla míru, pozn. 5, Rukopisný deník P. A. Slovák, pozn. 5, s. 139.

44 Je příznačné, že středoškolský učitel Slovák končí své cesty s železnou pravidelností na začátku školního roku.

45 Tuto myšlenku však nijak nerozvíjí a vymyká se z jinak zcela střizlivého popisu. K tomu: Sbírka Památníku Mohyla míru, pozn. 5, Rukopisný deník P. A. Slovák, pozn. 5, s. 141.

Podářilo se tedy na základě studia Slovákova cestovního deníku dešifrovat, že v srpnu roku 1904 podnikl, spolu s dalšími jedenácti muži, delší cestu, jejíž součástí byla také návštěva Benátek. To vše bylo zhmotněno do tabla Ramšláků, stále však není zcela jasné, proč toto tablo vzniklo. Jedenáct mužů, kteří spolu se Slovákem podnikli v srpnu roku 1904 zahraniční cestu, mu mohlo být vděčno jako svému průvodci. Jak je doslova na table uvedeno, považovali ho za svého „vůdce“. Totožnost těchto jedenácti mužů je však možné spíše odhadovat. Byl základ této skupiny stejný jako při cestě v roce 1902? Identifikovat lze jediného z nich, brněnského krejčího Jana Kubíčka (horní řada, druhý zleva).⁴⁶ Podle ošacení a péče o zevnějšek však zcela jistě šlo o muže středního stavu. Této skupině mohl být Alois Slovák průvodcem, tomuto tvrzení může napovídat fakt, že Slovák ovládal cizí jazyky a byl z dřívějšíka seznámen s místy,⁴⁷ která roku 1904 navštívil se skupinou jedenácti mužů – ramšláků. To, že je spojovala záliba v karetní hře *ramšl*, kterou si snad mohl také oblíbit Alois Slovák, však zůstává v rovině spekulací. Domnívám se však, že tvrzení, že si Alois Slovák mohl oblíbit karetní hru *ramšl*, může napovídat jak Slovákův středostavovský původ, tak také jeho přátelské vazby na brněnské a mimobrněnské řemeslníky a obchodníky, kteří hru *ramšl*, vzhledem k její dobové oblibě, s velkou pravděpodobností pěstovali.

46 Totožnost tohoto muže je známá díky paní Vlastě Zvoníčkové, která tablo do sbírky Památníku Mohyla míru darovala. Jan Kubíček byl její praděd.

47 Např. Benátky navštívil, kromě 29. 8. 1904, také 28. 8. 1897 a 9. 8. 1903. Sbírká Památníku Mohyla míru, pozn. 5, Rukopisný deník P. A. Slovák, pozn. 5, s. 141, 57, 122.

PRAMENY A LITERATURA

Moravský zemský archiv v Brně:
fond Pozůstalost A. Slovák, č. G64.

Muzeum Brněnska – Památník Mohyla míru, Sbírka Památníku Mohyla míru.

Adressbuch von Brünn. Brünn: Vínker, 1907.

BOSSUET, Jacque-Bénigne. *Oeuvres complètes de Bossuet. Reproduction de l'édition de 1816–1820 de A. Lebel, revue et corrigée.* Tome XXII. Paris, 1846.

DICK, Brisbane. *The Modern Pocket Hoyle: Containing All the Games of Skill and Chance as played in this country at the present time.* New York: Dick & Fitzgerald, 1868.

HLAVATÝ, Jan. *Obecní zákony s krátkým vysvětlením.* Praha: I. L. Kober, 1865.

JULÍNEK, Ferdinand. Vzpomínka na prof. Aloise Slovák. In: *Památník I. čes. reálky.* Brno: vlastním nákladem, 1930.

KOPECKÝ, František. *Maršál Franchet d'Espèrey a Žurď: (dvě maršálové návštěvy a jejich ohlasy v tisku).* Brno: Onufrius Jan Kux, 2017. ISBN 978-80-87859-09-4.

KOŽÍŠEK, Alois. Pohřební řeč v Boskovicích. In: *Památník I. čes. reálky.* Brno: vlastním nákladem, 1930.

NERAD, František. Profesor Alois Slovák: Nástin životopisný. In: *Čtyřicátá devátá roční zpráva první české státní reálky v Brně v Antonínské ulici za školní rok 1929–30.* Brno: vlastním nákladem, 1930.

NERUDA, Jan. *Povídky malostranské.* Praha: Nákladem Knihkupectví dra Grégra a Ferd. Dattla, 1878.

OBROUČKOVÁ, Gabriela. Busta pátera Aloise Slovák. In: *Katalog Muzea Brněnska – výběr kurátorů.* Předkláštěří: Muzeum Brněnska, 2018. ISBN 978-80-906690-6-2.

SÁŇKA, Hugo. *P. Alois Slovák: buditel českého Brna – tvůrce Mohyly míru.* Brno: Moravský legionář, 1932.

SLOVÁK, Alois. *Bitva u Slavkova.* Brno: vlastním nákladem, 1897.

SLOVÁK, Alois. *Na bojišti slavkovském.* Brno: Zemský cizinecký svaz v Brně, 1922.

SOUKUP, František, ed. *Cizojazyčný slovníček.* Praha: Dělnické nakladatelství, 1947.

ŠPATNÝ, Jan. *Brněnský tribun. Život a dílo profesora P. Aloise Slovák rodáka z Boskovic.* Boskovice: Městské kulturní středisko – Vlastivědní kroužek v Boskovicích, 1995.

UHLÍŘ, Dušan. *Slunce nad Slavkovem.* Praha: Akcent, 2010. ISBN 978-80-7268-777-0.